Effectief beleid voor groene daken

Wat kunnen we leren van het buitenland?

Groene daken geven een stad een mooier aanzien, vormen een buffer bij regenafvoer en zorgen voor een langere levensduur van een dak. Hoewel steeds meer opdrachtgevers in de bouw en bij overheden de voordelen van groene daken inzien, blijft de aanleg ervan achter bij buurlanden zoals Duitsland en Denemarken. De Vakgroep Dak- en Gevelbegroeners van VHG ijvert daarom voor onderzoek, actieve lobby en promotie om de aanleg van groene daken in Nederland te stimuleren. Wat kunnen we daarbij leren van het buitenland? Een korte blik op recent onderzoek.

Auteurs: Annemieke Bos en Heleen Mees

Verschillende Nederlandse gemeenten stimuleren actief de aanleg van groene daken, bijvoorbeeld met subsidies. De gemeente Rotterdam voert sinds 2008 een actief 'groenedakenbeleid' inclusief subsidieregeling. Voor het jaar 2025 wil de stad zo vijf procent van alle platte daken vergroenen. Heleen Mees, onderzoeker van de Universiteit van Utrecht, onderzocht welke kansen er voor Rotterdam zijn om dit doel te halen. En welke knelpunten er nog te overwinnen zijn. Ze keek hiervoor naar de lessen die kunnen worden geleerd van het beleid van de steden Chicago, Londen, Basel en Stuttgart.

Verplichting

"We hebben Rotterdam als koploper in Nederland vergeleken met enkele koplopers op het gebied van groene daken elders ter wereld", legt Mees uit. "Daarbij hebben we vooral de bestuurlijke aspecten met elkaar vergeleken. Dus: hoe is de verantwoordelijkheid tussen de publieke en private partijen verdeeld, welke sturing vindt er plaats om het beleid van de grond te krijgen en welke instrumenten worden daarbij ingezet?" Mees en haar collega's analyseerden beleidsdocumenten en spraken met 58 vertegenwoordigers uit de publieke en private sector. Uit de verkregen informatie valt te concluderen dat in alle vijf de steden de publieke organisaties aan het stuur zitten om het beleid van de grond te trekken. In de fase die daarop volgt zijn echter grote verschillen waar te nemen. Mees: "Chicago, Londen en Rotterdam laten de initiatieven over aan de

Chicago

private sector, terwijl de autoriteiten in Basel en Stuttgart nadrukkelijk een rol blijven spelen. In deze steden is het verplicht om bij nieuwbouw op een plat dak groen aan te brengen. De lokale autoriteiten beoordelen de ingediende plannen en controleren de uitvoering ervan. Deze aanpak heeft ertoe geleid dat er in deze steden veel meer groene daken te vinden zijn: qua relatieve oppervlakte wel 25 keer zoveel als in de andere steden in het onderzoek. Ter compensatie krijgt de eigenaar van het gebouw korting op de rioolheffing."

"We hebben Rotterdam als koploper in Nederland vergeleken met enkele koplopers als het gaat om groene daken elders ter wereld"

Geleidelijke weg

Door de grote schaal waarop groene daken in Basel en Stuttgart worden toegepast, is een goed ontwikkelde markt voor groene daken ontstaan met een aantrekkelijk prijsniveau. "Er lijkt een positief verband te bestaan tussen de verplichting, de hoeveelheid vierkante meters groendak en het prijsniveau", zo stelt de onderzoeker. "Wel is het zo dat deze steden de verplichting niet van de ene op de andere dag hebben ingevoerd. Dat is geleidelijk gegaan en in overleg met de private partijen. Uit gesprekken met een vastgoedeigenaar en een woningcorporatie blijkt dat men helemaal niet zo negatief staat ten opzichte van zo'n verplichting. Dat schept duidelijkheid en het geldt voor iedereen. Een subsidieregeling kan tijdelijk zijn, is per gemeente anders en gaat gepaard met veel administratieve rompslomp. Daardoor is deze op termijn veel minder effectief."

Rotterdam

Symposium

Op 19 juni organiseert de vakgroep een minisymposium op de Floriade. Tijdens dit symposium geeft Heleen Mees een toelichting op haar onderzoek dat deel uitmaakt van het onderzoeksprogramma 'Kennis voor Klimaat'. Dit programma zoekt oplossingen om Nederland klimaatbestendig te maken. De faculteit Bouwkunde van de Universiteit van Eindhoven presenteert op dit symposium de resultaten van het onderzoek naar de technische eigenschappen van groene daken. Dat onderzoek werd onlangs uitgevoerd in opdracht van de Vakgroep Dak- en gevelbegroeners. De onderzoekers doken in wetenschappelijke studies die onder meer zijn gedaan in Duitsland en Canada en vertaalden de resultaten naar de Nederlandse situatie. "Met dit onderzoek willen we een wetenschappelijke basis leggen onder de claims over de positieve eigenschappen van groene daken", aldus vakgroepsecretaris Bas Wijffels. "Daarmee kunnen we dan overheden, waterschappen, ontwikkelaars en vastgoedeigenaren zoals woningcorporaties, overtuigen van het rendement van een investering in een groen dak." De resultaten zijn te downloaden op de site www.groenbovenalles.nl en de VHG-website. In een volgende editie van VHG Magazine meer over dit onderzoek.

Kansen

Mees is ervan overtuigd dat er veel winst te behalen valt met groene daken. "Groene daken doen zo veel meer dan alleen water bergen. Er zijn nog veel vierkante meters dak te vergroenen. Uit het onderzoek blijkt dat het noodzakelijk is dat de publieke sector zijn verantwoordelijkheid neemt om dat potentieel meer te gaan benutten, zeker in de beginfase van het beleidsproces. Lokale overheden zouden bijvoorbeeld initiatieven voor multifunctioneel gebruik (groen en zonnepanelen bijvoorbeeld) beter mogelijk kunnen maken. Of vergroening mee kunnen nemen in de stedenbouwkundige randvoorwaarden en laten meewegen in de duurzaamheidsnormen voor gebouwen. Gemeenten zouden bovendien met woningcorporaties afspraken kunnen maken over de aanleg van groene daken bij renovaties in sterk verstedelijkte delen van de stad. De rijksoverheid kan in het nieuwe Bouwbesluit de duurzaamheidsnormen van groene daken opnemen, om zo meer eenduidigheid in de regelgeving te bieden en meer duidelijkheid voor de bouwsector."

> "Chicago, Londen en Rotterdam laten de initiatieven over aan de private sector, terwijl de autoriteiten in Basel en Stuttgart nadrukkelijk een rol blijven spelen"

Knelpunten

Enkele knelpunten zijn er ook nog te overwinnen, zo achterhaalden de onderzoekers. "Woningcorporaties blijken de kosten voor de aanleg van een groen dak niet door te kunnen berekenen aan de huurders, die ervan profiteren", legt Mees uit. "Daardoor is de investering in deze economische tijd voor hen niet verantwoord. Verder ontdekten we dat waterschappen verschillend omgaan met de waterbergende functie van groene daken. Sommigen nemen het mee in de berekeningen, anderen niet, omdat groene daken niet 'wettelijk verankerd' kunnen worden zoals dat heet, bijvoorbeeld via een bestemmingsplan. Wat dat betreft zou er meer bewijs moeten komen voor het waterbergend vermogen van groene daken."

Auteur Heleen Mees

Auteur Annemieke Bos